

PIRKANMAAN KUNTIEN VÄESTÖKEHITYS JA VETOVOIMA

- Haasteet ja mahdollisuudet opetuslalle

Valtiotieteen tohtori Timo Aro

@timoaro

7.4.2017

**”Kuntien ja koirien
maailmassa asenne
ratkaisee, ei koko”**

- Matti Apunen 2016 -

SISÄLTÖ

- I. Mistä me oikein puhumme, kun puhumme alueen elinvoimasta ja vetovoimasta
- II. Pirkanmaan kuntien väestökehitys ja vetovoima

I

**Mistä me oikein
puhumme, kun
puhumme alueiden
elinvoimasta ja
vetovoimasta?**

”Luovuuden ja innovaation piti olla dynamiittia, kuin murrosikäinen teini, mutta nyt nuo sanat on byrokratisoitu. Innovaatiosta puhuminen kuulostaa siltä kuin joku alkaisi laatia jotain ohjelmaa. Innovaatiosta on tullut söpö pupu, josta kaikki tykkäävät.”

- Alf Rehn 2010 -

Lähtökohta:

Jokaisen alueen menestyminen tai menestymättömyys
perustuu **kasvuun!**

Kasvun osatekijät

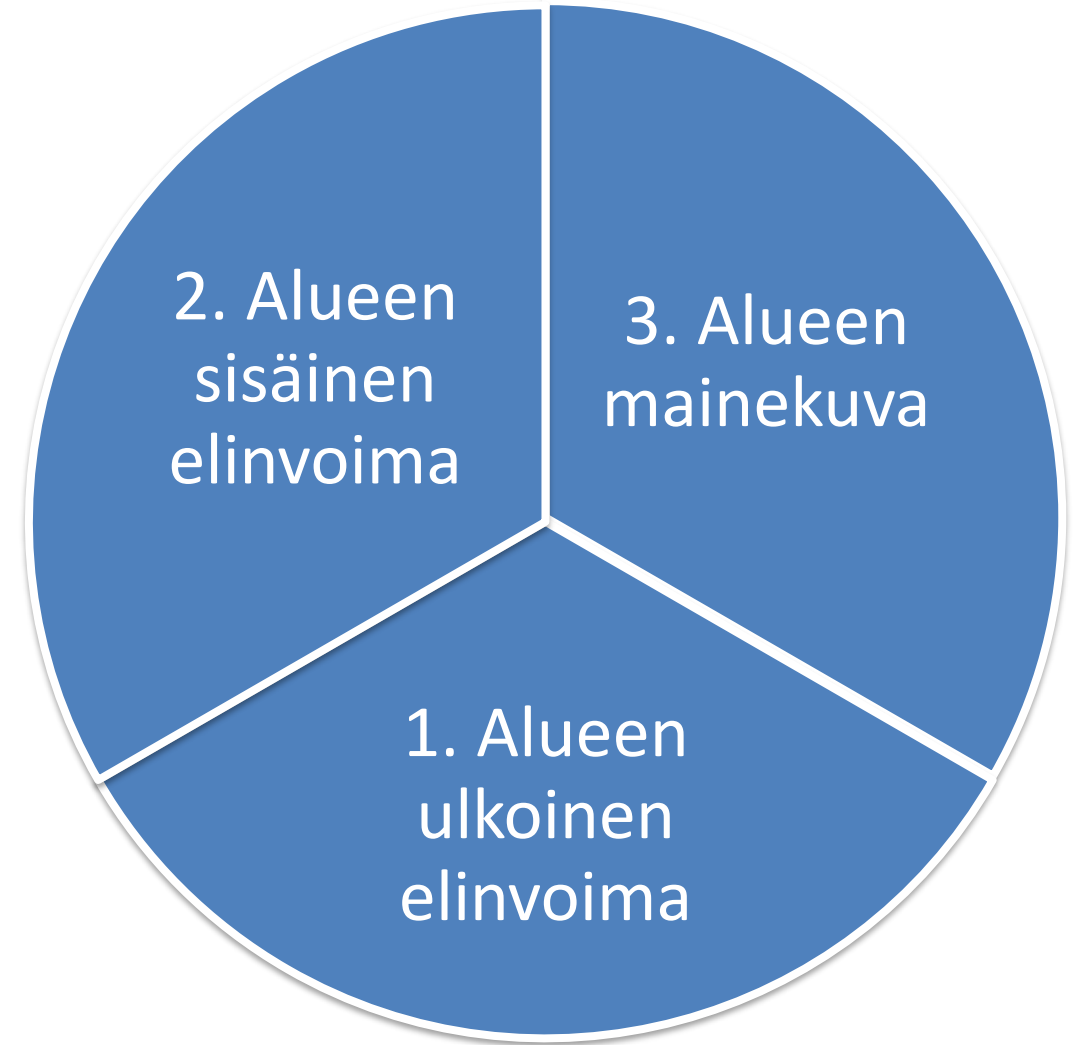
ELINVOIMA?

Ulkoinen elinvoima:

- **Isot ulkoiset toimintaympäristöön vaikuttavat makrotekijät**, jotka liittyvät mm. elinkeino- ja toimialarakenteeseen väestö- ja työllisyyskehitykseen, alue- ja yritystalouteen, osaamiseen ja koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen tai saavutettavuuteen ja etäisyyksiin.
- Muutokset tapahtuvat keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä: **muutoksen hallinta riippuu ulkopuolisista päätöksistä ja resursseista**

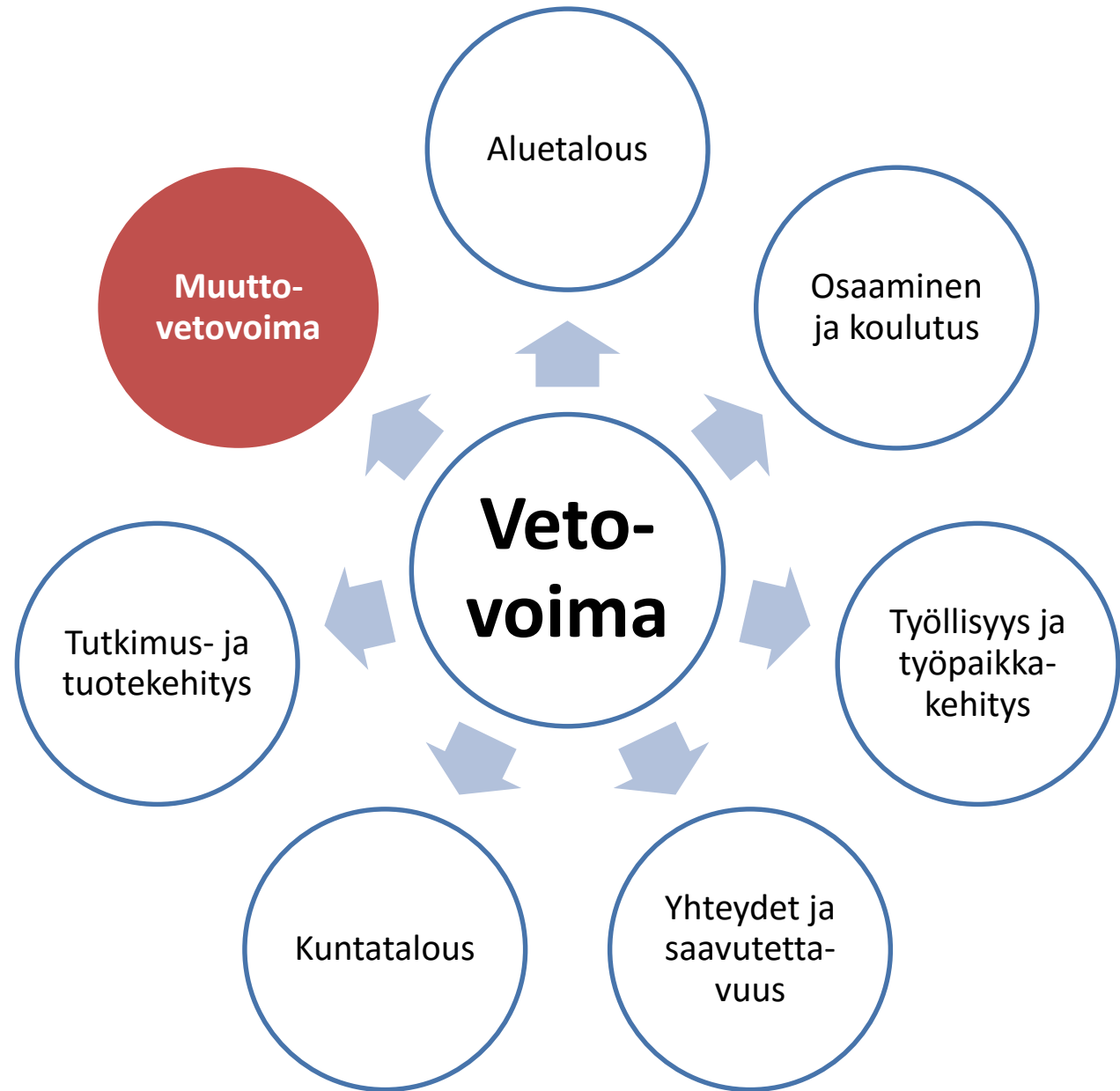
Sisäinen elinvoima:

- **Alueen sisäiseen toimintaympäristöön vaikuttavat mikrotekijät**, jotka liittyvät rakennettuun etuun: alueen tekemät strategiset painopisteet ja valinnat, kyky tehdä päätöksiä, muutosherkkyys, sisäinen yhteistyö- ja luottamuskulttuuri, yhteistyörakenne ja sopimusjärjestelyt jne.
- Muutoksia tapahtuu kaikilla aikaväleillä ja niitä on mahdollista ennakoida ja vaikuttaa omin toimenpitein: **muutoksen hallinta omilla käsissä**
- Alueen mentaalinen etu avainroolissa: tulevaisuususkon, myönteinen kasvuretoriikka, identiteetti, ilmapiiri, fiilistekijät ja alueen kehitystä vahvistavat yhdistävät tekijät

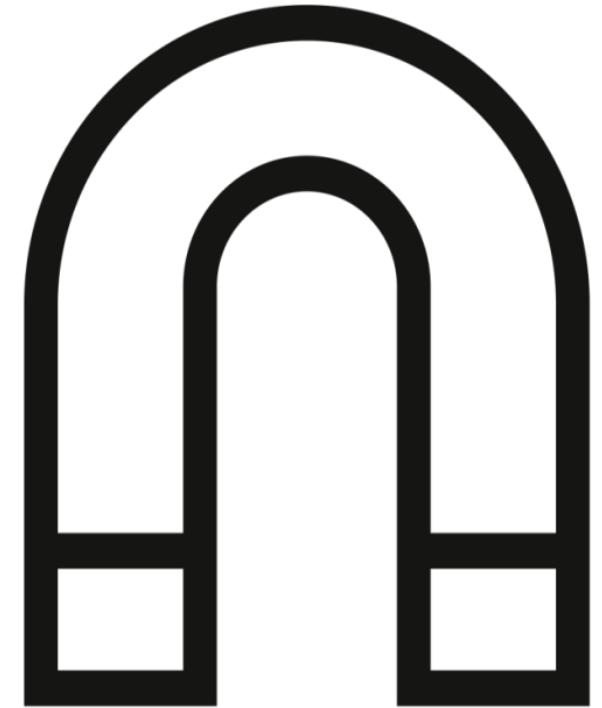
VETOVOIMA?

- Alue voi olla vetovoimainen, houkutteleva, dynaaminen, kiinnostava, potentiaalinen jne. useasta eri näkökulmasta
- Alueen vetovoimaa voidaan tarkastella:
 - muuttajien,
 - potentiaalisten muuttajien,
 - paluumuuttajien,
 - matkailijoiden ja kävijöiden,
 - koulutustarjonnan ja osaamisen
 - yrittäjien ja yritysten,
 - sijoitus- ja sijaintipäätösten
 - pääoman ja
 - investointien näkökulmasta

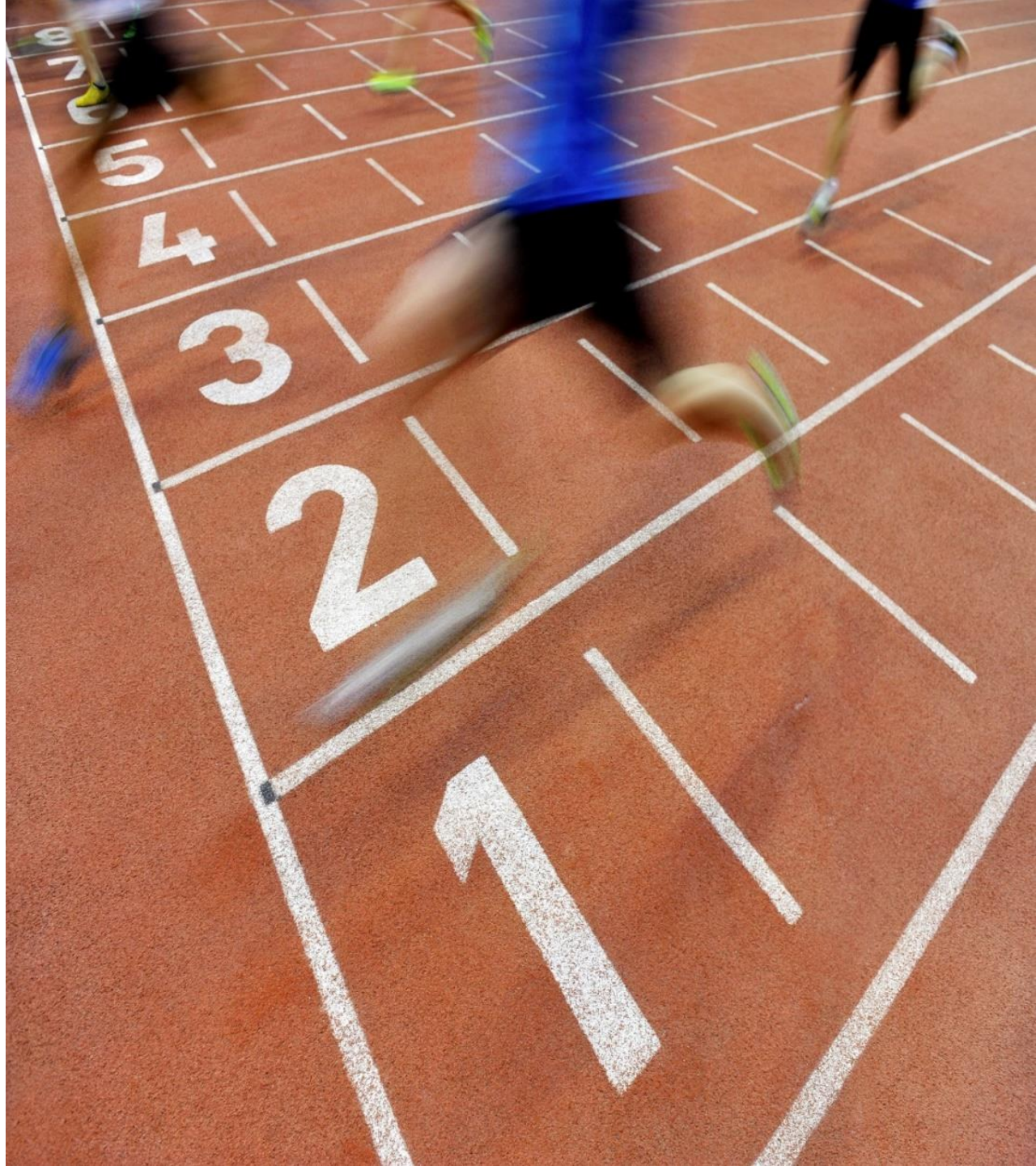
Vetovoimaisen alueen kuusi tunnusmerkkiä

- 1. KOVAT VETOVOIMATEKIJÄT** (alue- ja paikallistalouden kehitys, työllisyys- ja työpaikkakehitys, **koulutustarjonta, innovaatio- ja osaamiskeskittymät**, suuret yritykset ja niiden verkostot, investoinnit ja alueen koko)
- 2. SIJAINTEKIJÄT** (alueen sijainti suhteessa solmupisteisiin, nopeat ja sujuvat liikenneyhteydet, sijaintietu tai -haitta suhteessa kasvukeskuksiin, ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus ja jne.)
- 3. PEHMEÄT VETOVOIMATEKIJÄT** (alueen fiilis, tunnelma ja ilmapiiri, tarina, identiteetti, historia ja kerroksellisuus, tapahtumat ja elämykset, vetovoimakohteet, kulttuuri- ja vapaa-ajan vetovoimapalvelut, urbaani pohinä jne.)
- 4. MAINETEKIJÄT** (alueen hyvä tai huono maine, identiteetti, imago, mieli- ja mainekuvat, paikan henki jne.)
- 5. IDENTITEETTITEKIJÄT** (alueeseen tai ihmisiin liittyvät henkilökohtaiset siteet ja kytkökset, syntymä-, koti- tai opiskelupaikkaan liittyvä samaistuminen, perhe, ystävät, sukulaiset ja muut lähiverkostot, yhteenkuuluvuuden tunne johonkin paikkaan)
- 6. VILLIT KORTIT** (johonkin alueeseen tai paikkaan liittyvät paikalliset erityispiirteet tai pienet ja vähäpätöiset tapahtumat, joista kasvaa ajan mittaan jotain suurta)

1 ■ Kovat vetovoimatekijät

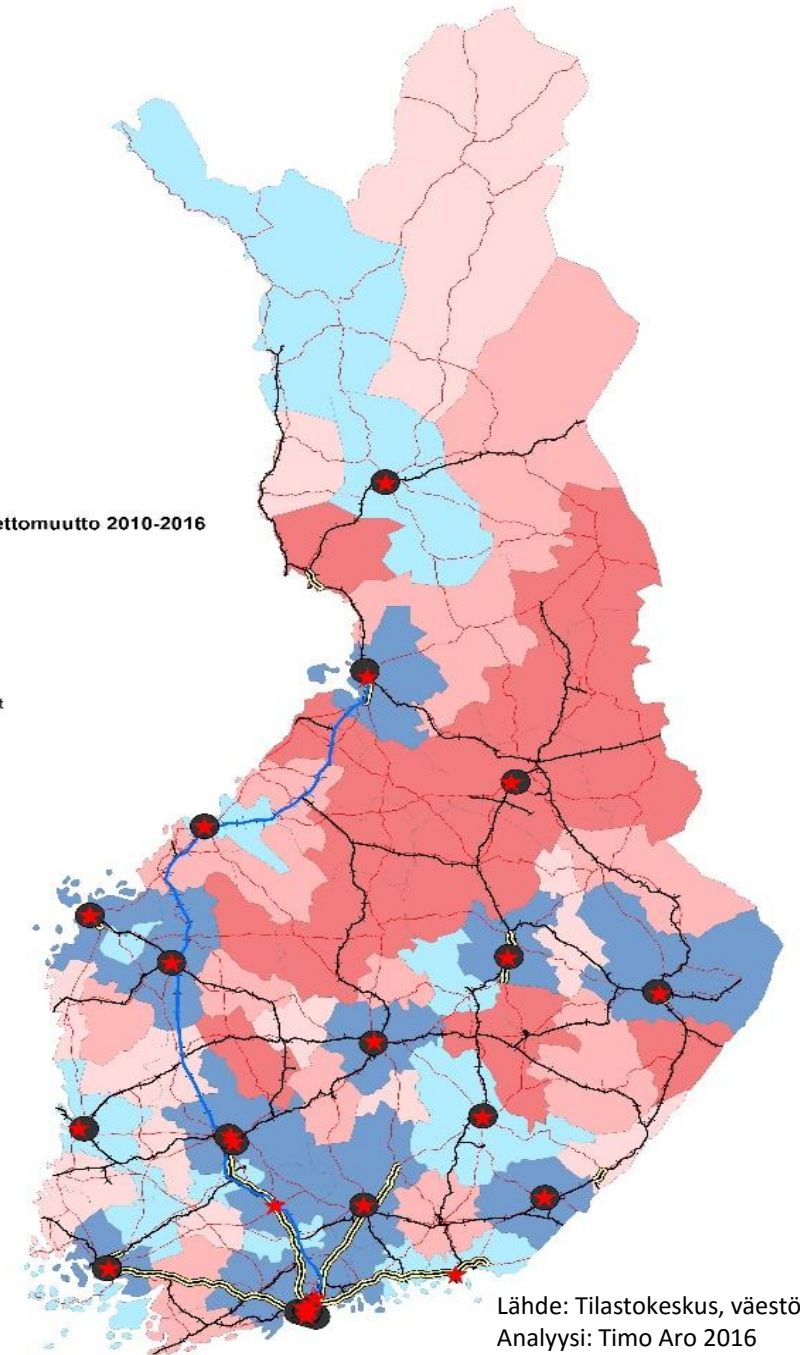
- Jokaisen alueen menestyminen tai menestymättömyys perustuu kasvuun. **Kasvu on vetovoiman perusta.** Kehitys ja muutos on mitattavissa.
- **Kovat vetovoimatekijät liittyvät:**
 - Alue- ja paikallistalouden kehitykseen, yritysdynamiikkaan, yritysilmapiiiriin, elinkeinopolitiikkaan jne.
 - Alueen työllisyys ja työpaikkakehitykseen sekä tulevaisuuden työpaikkamahdollisuuksiin
 - **Alueen koulutustarjontaan, erityisesti korkeakouluihin. Peruskunnissa siirtymä hyvinvointikunnista sivistyskuntiin.** Innovaatio- osaamis-, toimiala- ja muut tietoon tai asiantuntijuuteen perustuvat keskittymät
 - Alueella olevat globaalit veturiyritykset ja niiden verkostot
 - Alueelle kohdistuviin investointeihin
 - Kaupungin kokoon.

SEUTUKUNTIEN (70) KOKONAISNETTO- MUUTTO SIJAINNIN JA KORKEAKOU- LUJEN MUKAAN VUOSINA 2010-2016

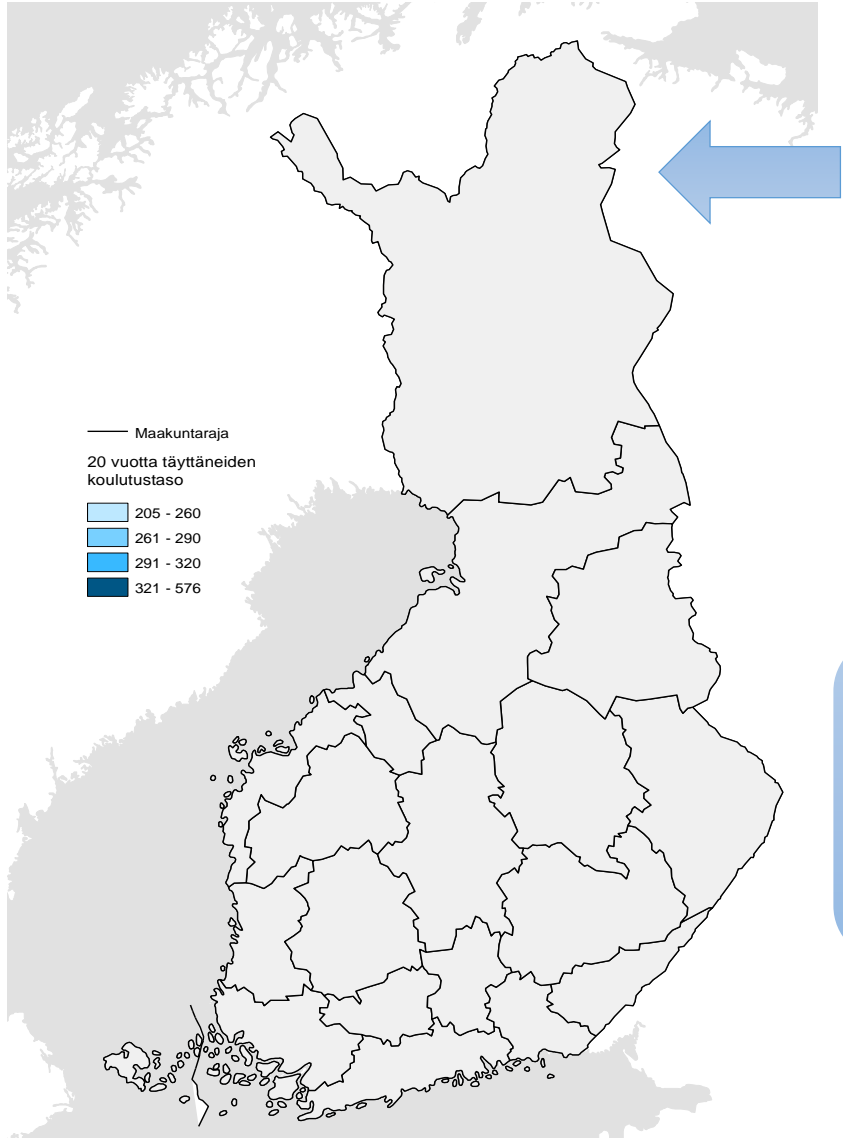
- Kartta kuvaa 70 kaupunkiseudun kokonaisnettomuuttoa vuosien 2010-2016 välisenä aikana: lukuihin on laskettu kuntien välisen nettomuuton ja nettomaahanmuuton yhteismäärä
- Karttaan on lisätty muuttovoittoisten ja –tappiollisten alueiden lisäksi sekä **tärkeimmät liikenneväylät että tiede- ja ammattikorkeakoulujen sijaintipaikat**
- 12 eniten määrällistä muuttovoittoa saaneen kaupunkiseudun alueella on tiedekorkeakoulun ja/tai ammattikorkeakoulun pääkampus

Seutukuntien kokonaisnettomuutto 2010-2016

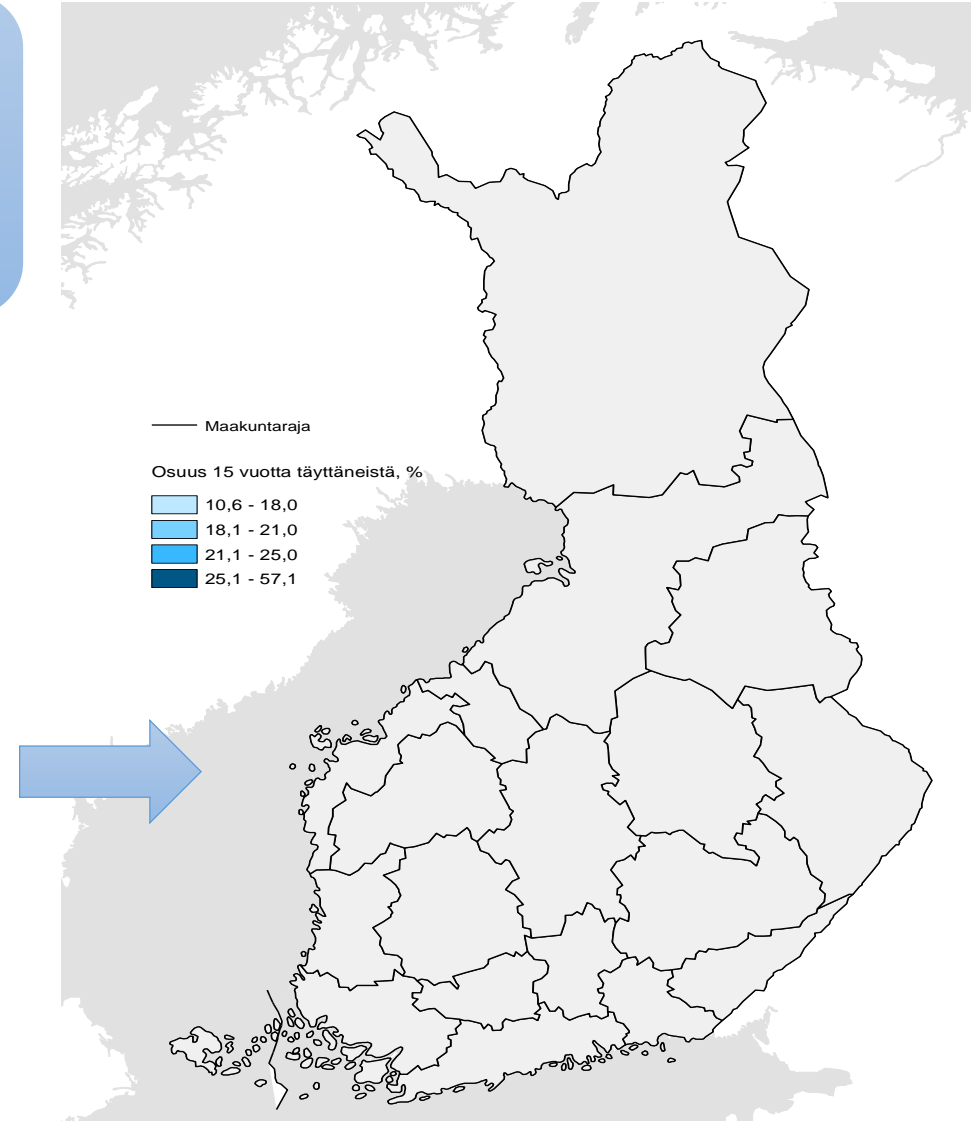
Lähde: Tilastokeskus, väestö
Analyysi: Timo Aro 2016
Kartta: Timo Widbom 2016

Koulutustaso 2015

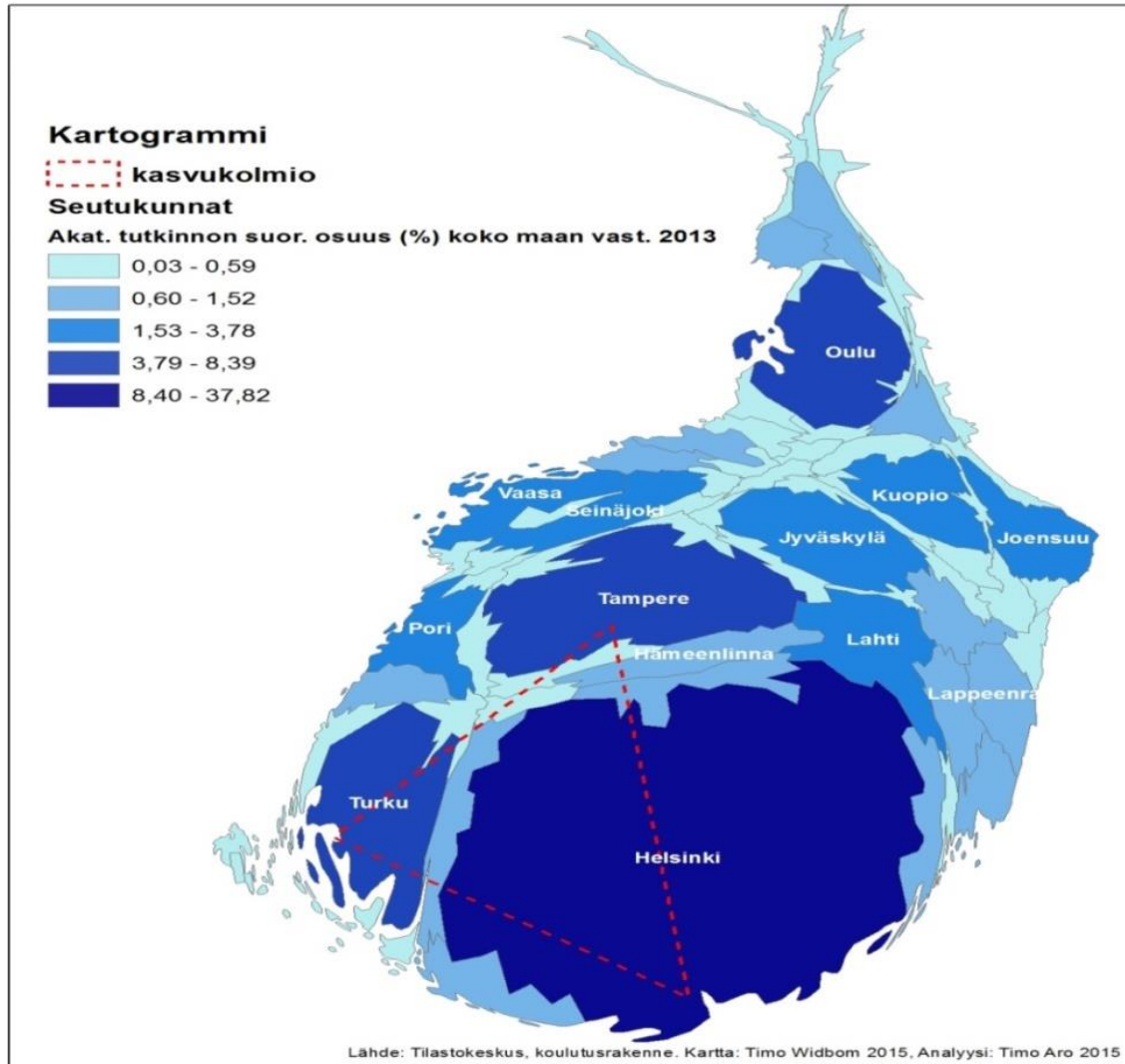
- Koko maa ka. 355
- Kauniainen (576) vs. Rautavaara (215)
- Kaupungeista korkein: Espoo (465), Helsinki (430) ja Oulu (415)

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 2015

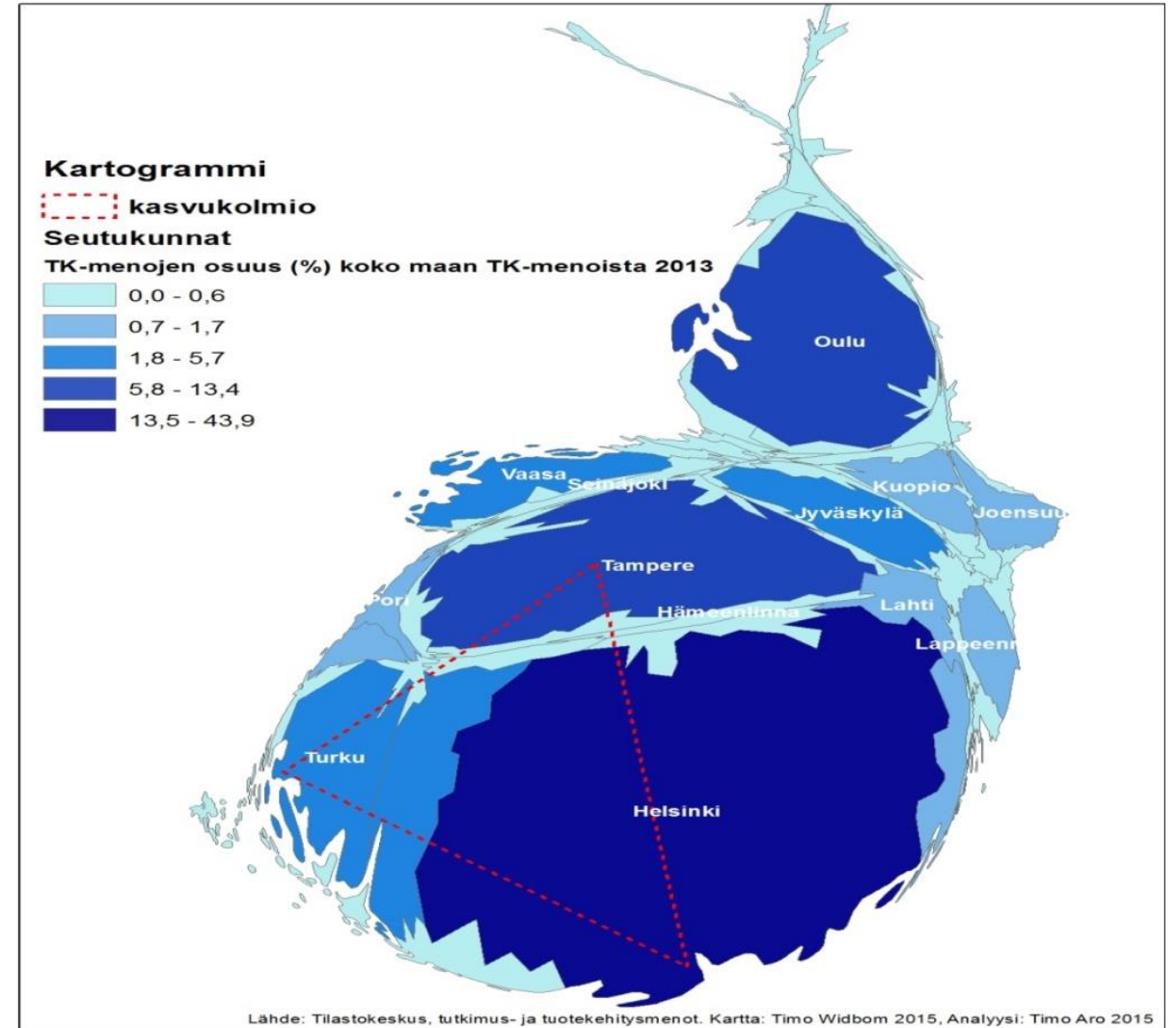

- Koko maa ka. 30,1 %
- Kauniainen (57,1 %) vs. Kivijärvi (10,6 %)
- Kaupungeista korkein: Espoo (45,2 %), Helsinki (40,5 %) ja Oulu (35,5 %)

”Akateemisen” tutkinnon suorittaneiden osuus (%) seuduittain koko maasta

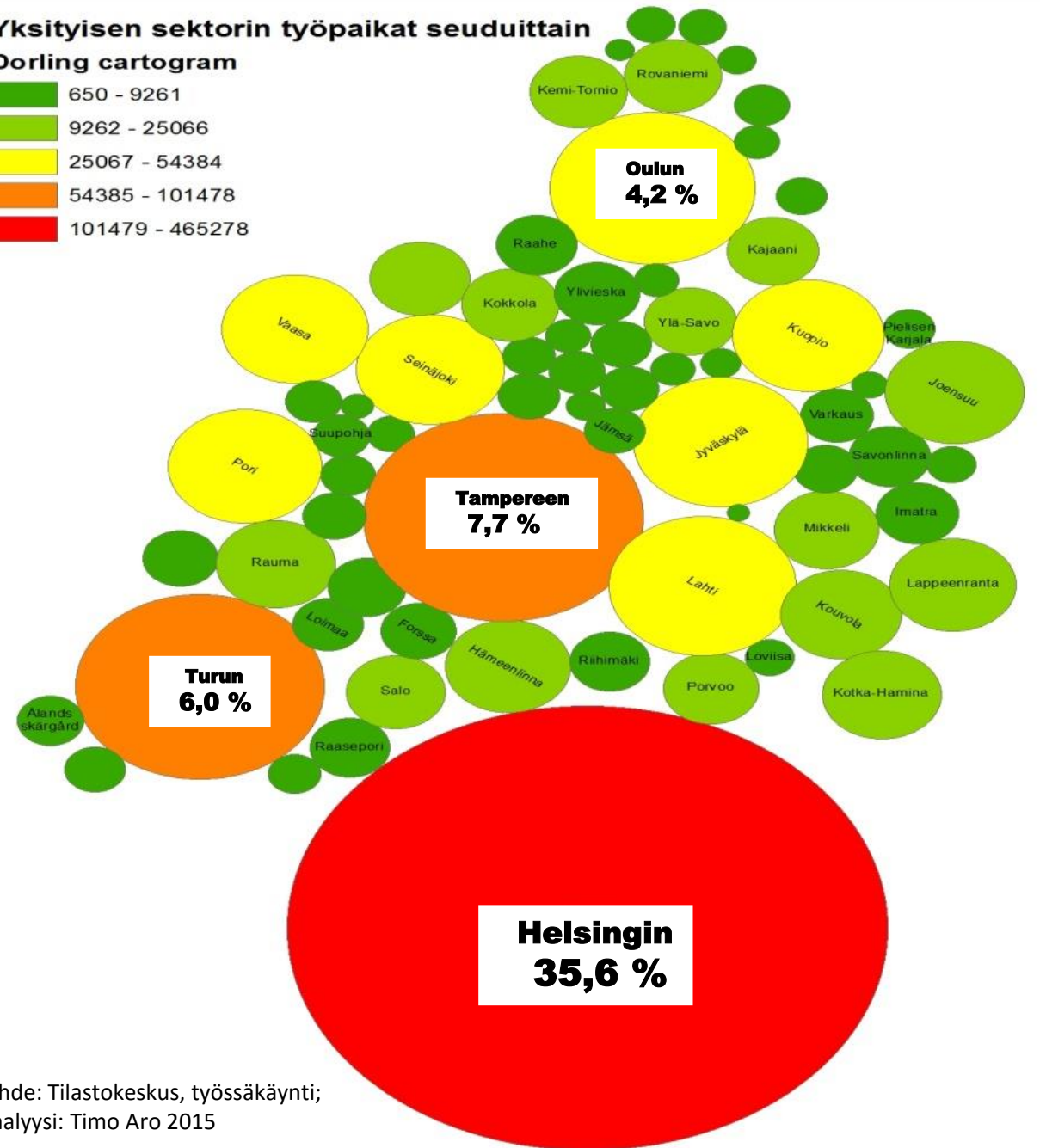
Tutkimus- ja tuotekehitysmenojen osuus (%) seuduittain koko maasta

Yksityisen sektorin työpaikkojen sijainti

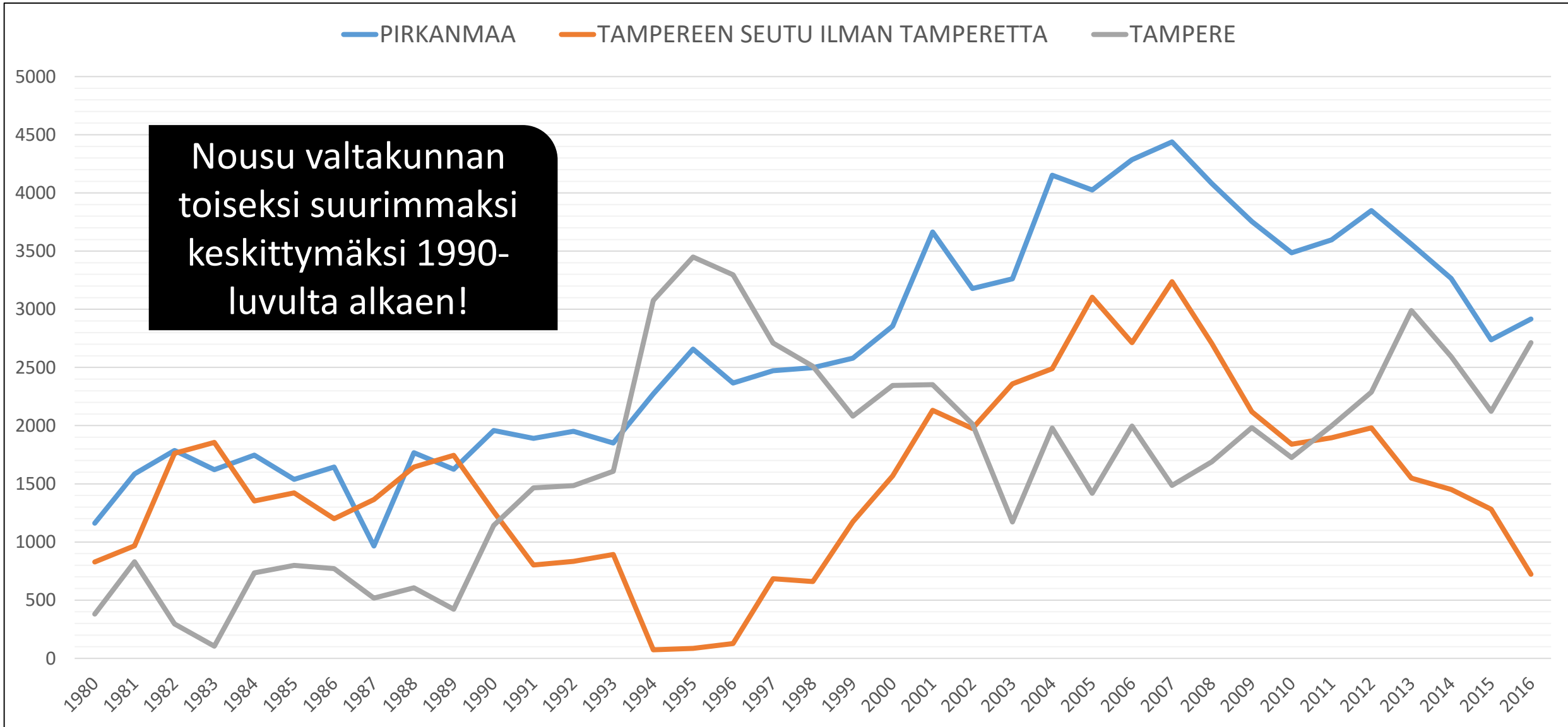
Yksityisen sektorin työpaikat seuduittain

Dorling cartogram

Lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti;
Analyysi: Timo Aro 2015

PIRKANMAAN, TAMPEREEN SEUDUN JA TAMPEREEN VUOSITTAINEN VÄESTÖNLISÄYS VUOSINA 1980-2016*

PIRKANMAAN VÄESTÖNLISÄYS JA MUUTOS % KUNNITTAIN 2000-2015

VÄESTÖLTÄÄN KASVANEET KUNNAT 2000-2015

KUNTA	VÄESTÖNLISÄYS 2000-2015	MUUTOS % 2000-2015
Pirkkala	6542	48,5
Lempäälä	6579	38,0
Vesilahti	1110	31,2
Ylöjärvi	7667	29,4
Nokia	6468	23,3
Kangasala	5323	19,4
Tampere	32154	15,2
Hämeenkyrö	730	7,8
Akaa	1058	6,9
Orivesi	-63	5,9
Valkeakoski	678	4,1

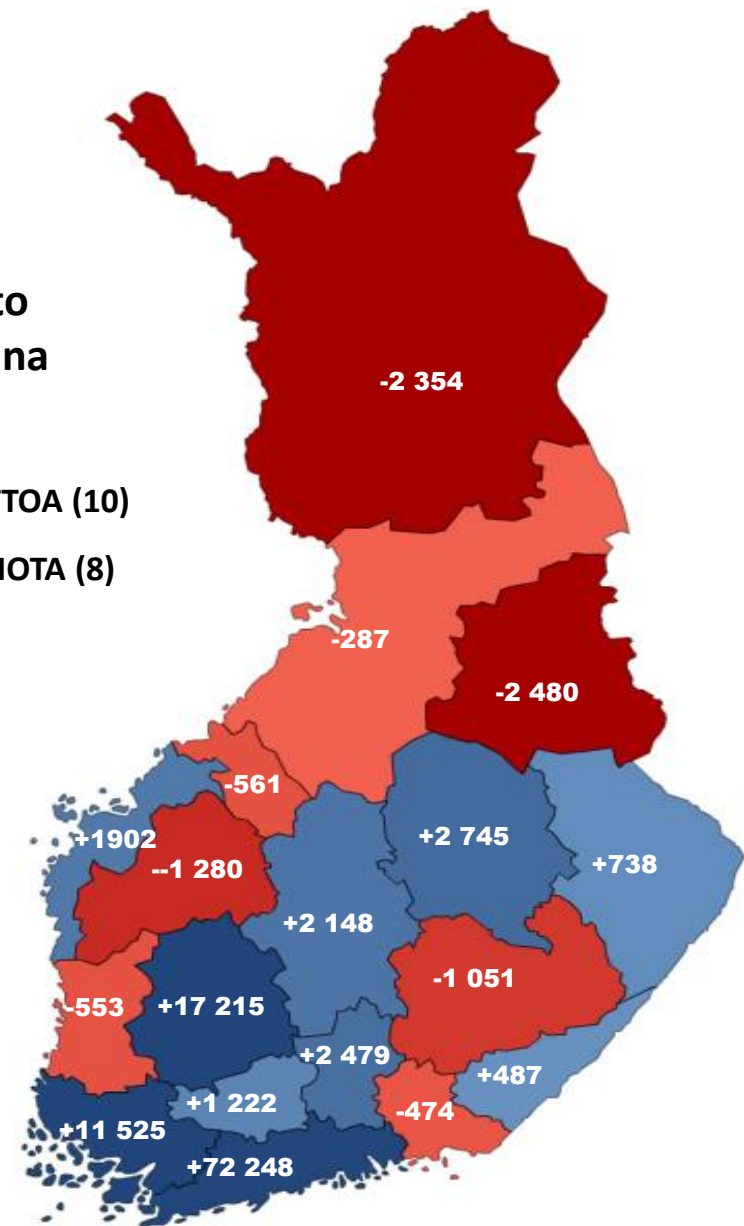
VÄESTÖÄÄN MENETTÄNEET KUNNAT 2000-2015

KUNTA	VÄESTÖNLISÄYS 2000-2015	MUUTOS % 2000-2015
Pälkäne	43	-0,1
Sastamala	-1155	-3,7
Ikaalinen	-561	-6,9
Parkano	-1180	-13,3
Urjala	-782	-13,6
Virrat	-1432	-15,0
Kihniö	-420	-16,2
Juupajoki	-409	-16,2
Mänttä-Vilppula	-2303	-16,8
Punkalaidun	-721	-18,5
Ruovesi	-1137	-18,7

KOKONAISNETTOMUUTTO MAAKUNNITTAIN 2010-2016/9

MAAKUNTA	KUNTIEN VÄLINEN NETTOMUUTTO	NETTOMAAHAN- MUUTTO	KOKONAISNETTO- MUUTTO
UUSIMAA	27132	45116	72248
PIRKANMAA	10748	6467	17215
VARSINAIS-SUOMI	3736	7789	11525
POHJOIS-SAVO	-256	3001	2745
PÄIJÄT-HÄME	-173	2652	2479
KESKI-SUOMI	-759	2907	2148
POHJANMAA	-3808	5710	1902
KANTA-HÄME	-1474	2696	1222
POHJOIS-KARJALA	-1985	2723	738
ETELÄ-KARJALA	-2179	2666	487
POHJOIS-POHJANMAA	-5320	5033	-287
KYMENLAAKSO	-4592	4118	-474
SATAKUNTA	-3619	3066	-553
KESKI-POHJANMAA	-1497	936	-561
ETELÄ-SAVO	-3125	2074	-1051
ETELÄ-POHJANMAA	-3430	2150	-1280
LAPPI	-5818	3464	-2354
KAINUU	-3964	1484	-2480

Kokonaisnettomuutto maakunnittain vuosina 2010-2016/9

Huom!

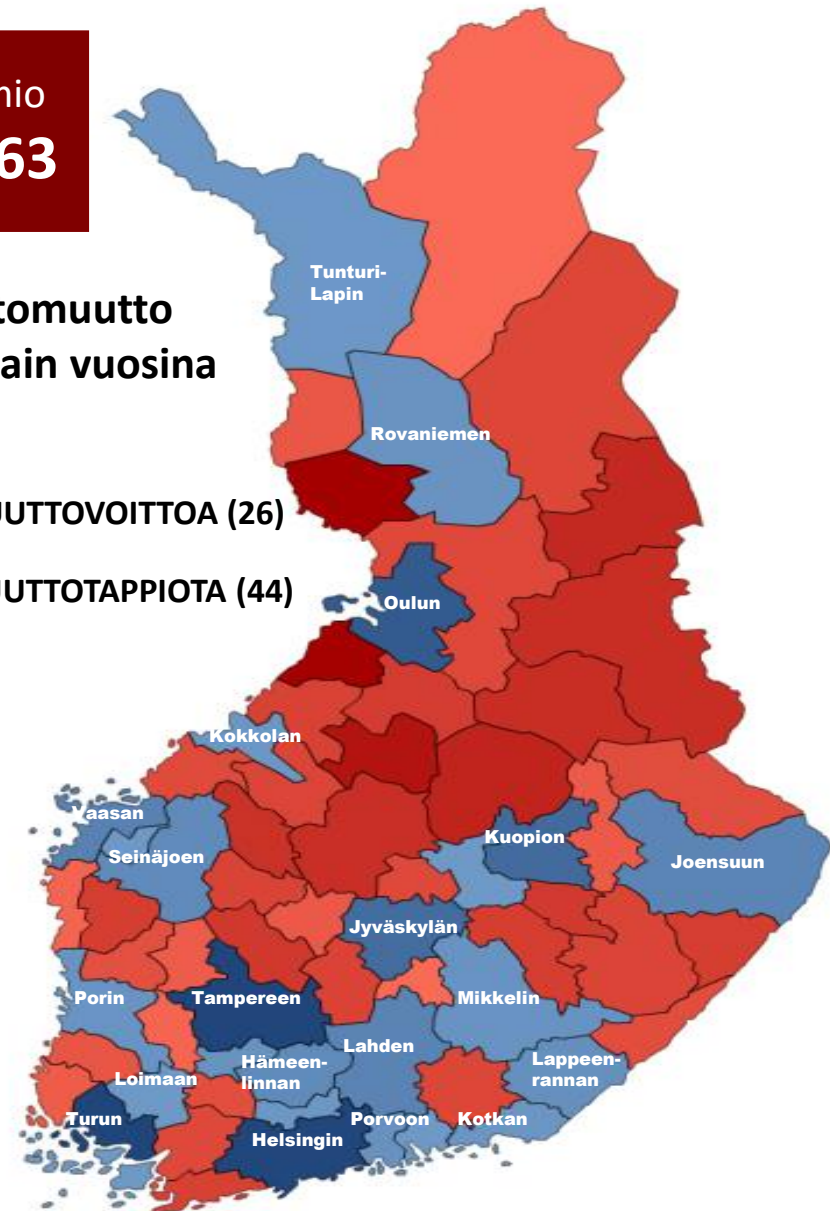
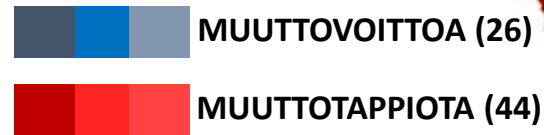
Pirkanmaan veto-
voima maan sisällä
ylittää Uudenmaan
suhteessa asukaslu-
kuun!

KOKONAISNETTOMUUTTO SEUTUKUNNITTAIN 2010-2016/9

SEUTUKUNTA	KUNTIEN VÄLINEN NETTOMUUTTO	NETTOMAAHAN- MUUTTO	KOKONAISNET- TOMUUTTO
Helsingin	28602	43443	72 045
Tampereen	13211	4816	18 027
Turun	6779	5812	12 591
Oulun	4398	3020	7 418
Kuopion	3795	1766	5 561
Jyväskylän	3122	2267	5 389
Vaasan	-186	3036	2 850
Lahden	-138	2652	2 514
Joensuun	558	1788	2 346
Hämeenlinnan	72	1677	1 749
Seinäjoen	345	1379	1 724
Lappeenrannan	-795	1949	1 154
Porvoon	-198	995	797
Etelä-Pirkanmaan	99	664	763
Mikkelin	-384	1115	731
Rovaniemen	-788	1477	689
Porin	-888	1449	561
Kotka-Haminan	-2489	2854	365
Kokkolan	-532	786	254
Tunturi-Lapin	37	204	241

Kasvukolmio
+102 663

Kokonaisnettomuutto
seutukunnittain vuosina
2010-2016/9

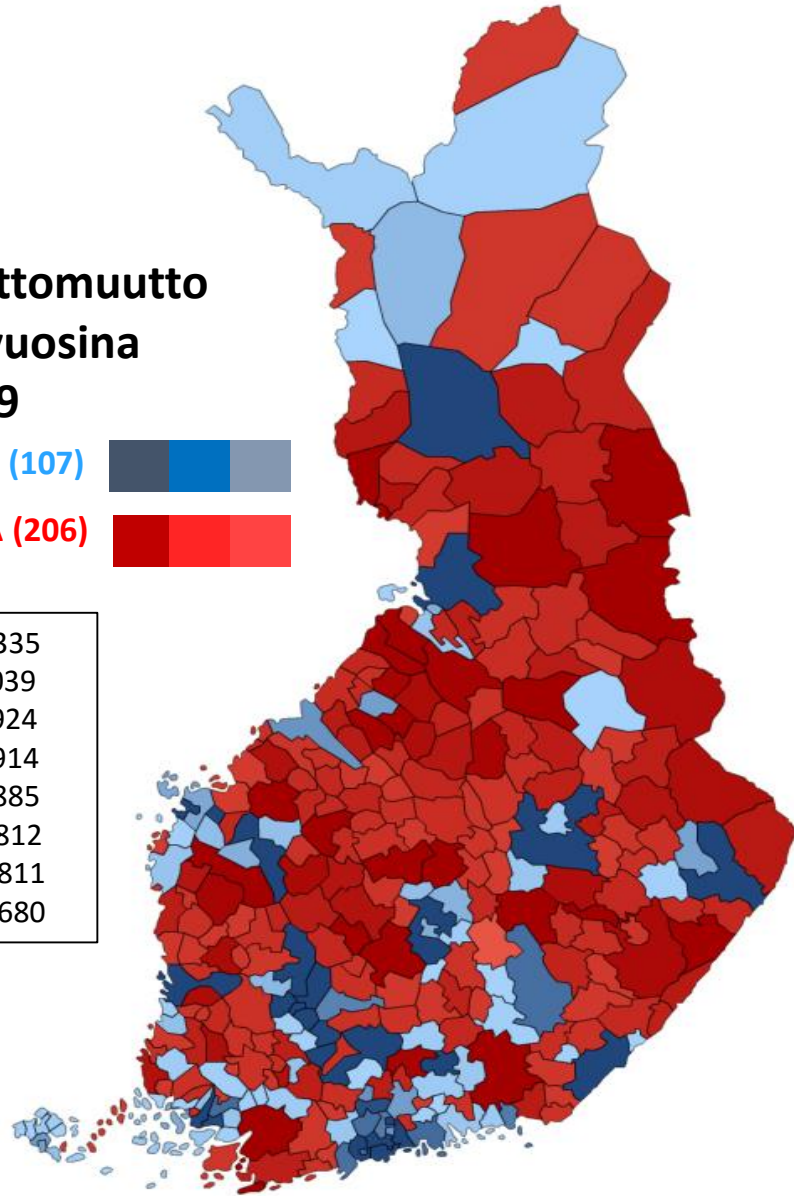
KUNTIEN KOKONAISNETTOMUUTTO VUOSINA 2010-2016/9

Kokonaisnettomuutto kunnittain vuosina 2010-2016/9

MUUTTOVOITTOA (107)

MUUTTOTAPPIOTA (206)

313. Raahe	-1 335
312. Kuusamo	-1 039
311. Kajaani	-924
310. Kurikka	-914
309. Kouvola	-885
308. Salo	-812
307. Jämsä	-811
306. Kemi	-680

KAUPUNKI	KUNTIEN VÄLINEN NETTOMUUTTO	NETTOMAA- HANMUUTTO	KOKONAISNETTO- MUUTTO 2010-2016
1. HELSINKI	19648	20426	40 074
2. ESPOO	4641	9374	14 015
3. TAMPERE	8132	3944	12 076
4. VANTAA	2090	8456	10 546
5. TURKU	5591	4901	10 492
6. OULU	4462	2936	7 398
7. KUOPIO	3806	1683	5 489
8. JYVÄSKYLÄ	2635	2098	4 733
9- LAHTI	1548	1995	3 543
10. JOENSUU	1345	1406	2 751
11. SEINÄJOKI	2068	677	2 745
12. VAASA	181	2304	2 485
13. HÄMEENLINNA	404	1441	1 845
14. PIRKKALA	1415	117	1 532
15. PORI	468	980	1 448
16. LEMPÄÄLÄ	1310	122	1 432
17. SIPOO	1286	129	1 415
18. LAPPEENRANTA	-462	1851	1 389
19. JÄRVENPÄÄ	666	566	1 232
20. YLÖJÄRVI	1084	135	1 219

Kuntien luokittelu viiteen viidennekseen 18 muuttujan summapisteidä perusteella

MANNER-SUOMEN KUNTIEN (297)
SIJOITUS VIITEEN VIIDENNEKSEEN
18 MUUTTUJAN PERUSTEELLA

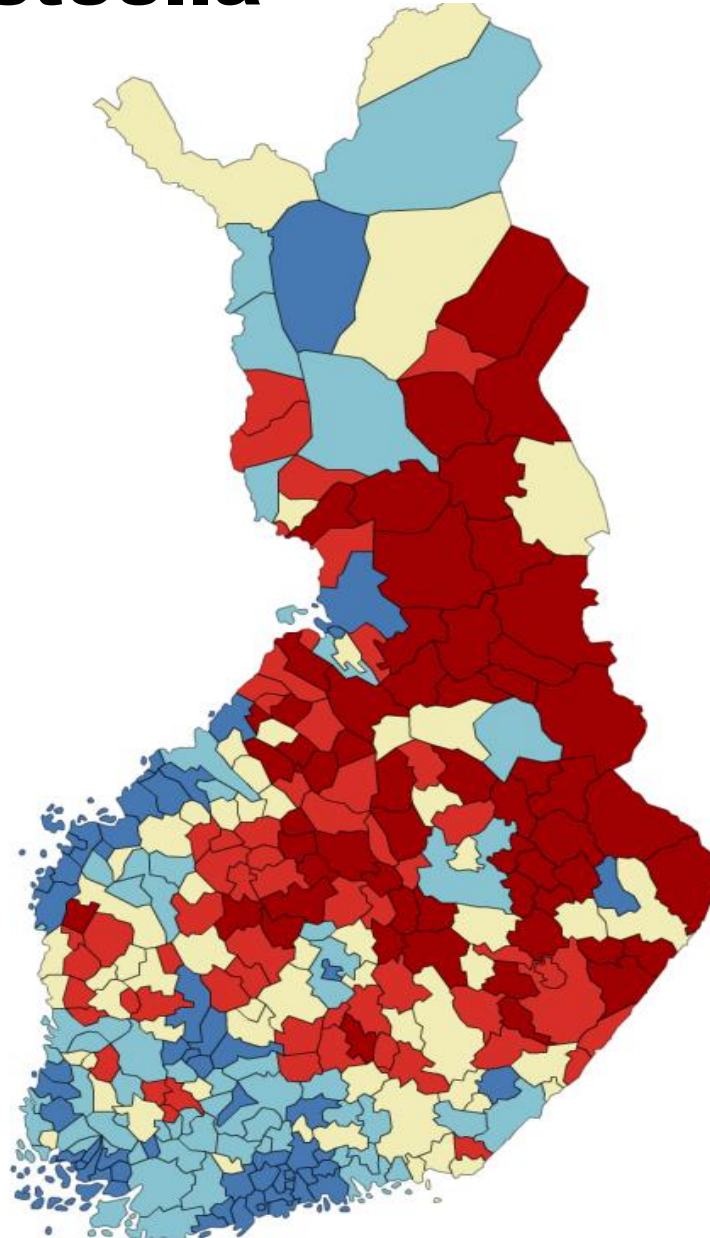
- Viiden tähden kunnat (sijoitus 1-59)
- Neljän tähden kunnat (60-119)
- Kolmen tähden kunnat (120-179)
- Kahden tähden kunnat (180-239)
- Yhden tähden kunnat (240-297)

VIISI TÄHTEÄ:

Pirkkala 4.
Lempäälä 18.
Kangasala 22.
Tampere 23.
Ylöjärvi 25.
Nokia 45.

NELJÄ TÄHTEÄ:

Valkeakoski 69.
Vesilahti 79.
Pälkäne 85.
Sastamala 115.

KOLME INDEKSIÄ JA 6 + 6 + 6 -MUUTTUJAA

1. Demografia (6):

1. Väestömuutos % 2014-2016
2. Väestömuutos % 2015-2035
3. Väestöllinen huoltosuhde 2035
4. THL:n sairastavuusindeksi
5. Sote –tarvekerroin
6. Vieraskielisten %-osuus

2. Elinvoima (6)

1. Taloudellinen huoltosuhde
2. Työllisyysaste %
3. Koulutustaso
4. Avoimen sektorin osuus %
5. Yrityskanta 1000 as. kohden
6. Äänestysaktiivisuus % KV 2012

3. Kuntatalous (6)

1. Nettovelka €/as.
2. Kertynyt yli- tai alijäämä €/as.
3. Bruttoinvestoinnit €/as.
4. Verovara %
5. Verotettavat tulot €/as.
6. VOS-riippuvuus %

Manner-Suomen kuntien kuntopunttari

DEMOGRAFIAN INDEKSI

ELINVOIMAN INDEKSI

KUNTATALOUDEN INDEKSI

DEMOGRAFIAN INDEKSI (6 muuttujaa)

ELINVOIMAN INDEKSI (6 muuttujaa)

KUNTATALOUDEN INDEKSI (6 muuttujaa)

■ Paras viidennes (60)

■ Paras viidennes (60)

■ Paras viidennes (60)

■ Heikoin viidennes (60)

■ Heikoin viidennes (60)

■ Heikoin viidennes (60)

Lohja
II/62

Lohja
III/126

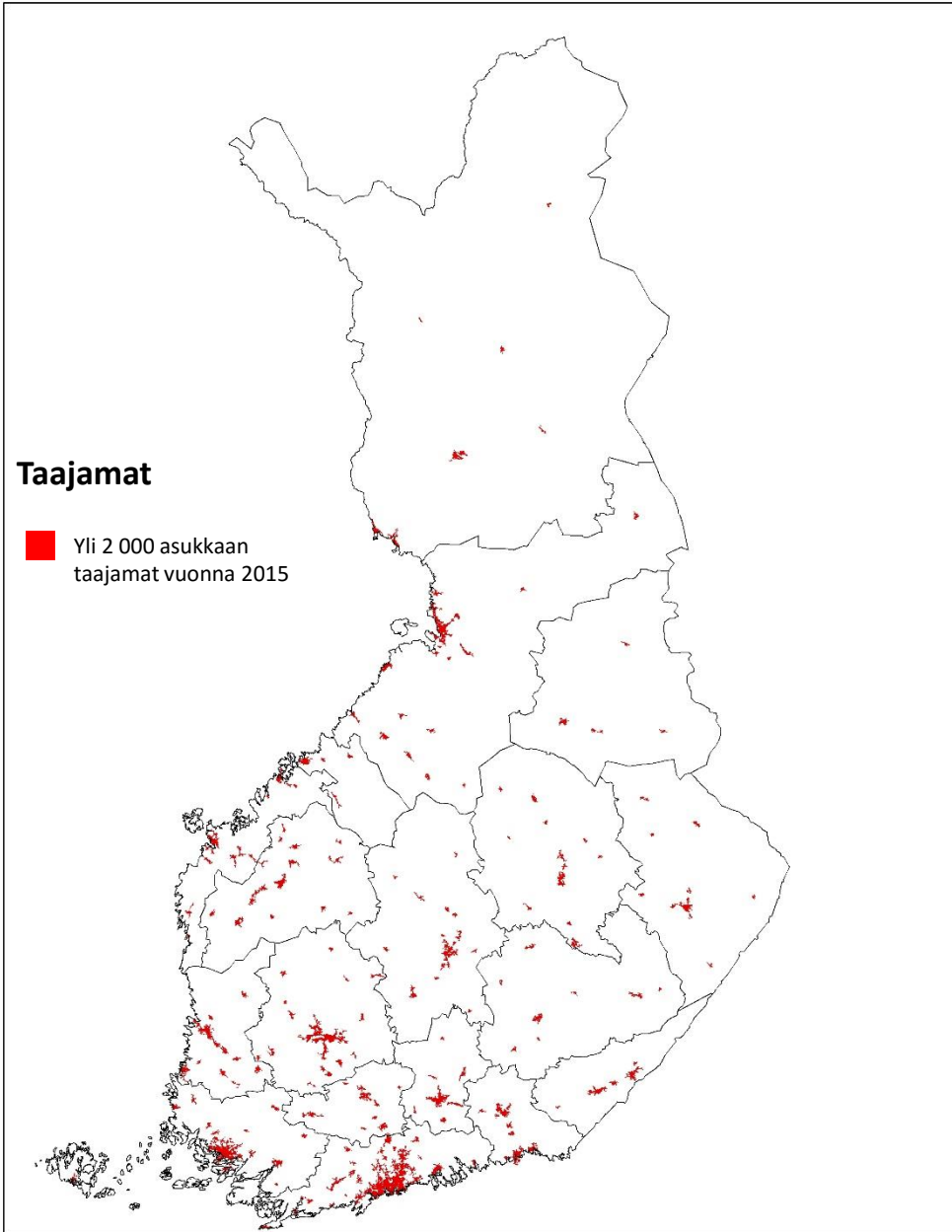
Lohja
II/113

2. Sijaintitekijät

- **Sijainti, sijainti ja sijainti:** sijainti suhteessa tiedon, osaamisen, talouden ja tuotannon solmupisteisiin. **Kuntien sijaintietu tai –haitta korostuvat.**
- **Hyvät ja toimivat liikenneyhteydet:** liikennepoliittiset ratkaisut stimuloivat aluekehitystä ja luovat myönteisiä muutosvaikutuksia ei-liikenteellisille, sosiaalisille ja taloudellisille vaikutuksille
- **Alueen ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus:** liikkuminen työmarkkina-alueiden välillä korostuu. **Aikaetäisyys 45-60 minuuttia tai 100 km ylärajana.** Päivittäinen työasialiikkuvuus ja monipaikkaisuus lisääntyvät.
- **Asemanseudut:** yhä enemmän kohtaamispaikkoja / keskittymiä, johon keskittyy yksityisiä ja julkisia palveluita, asumista, tutkimus- ja kehitystoimintaa, yrityksiä ym. toimintaa
- **Kasvudynamiikka:** suuret ja keskisuuret kaupungit tiivistyvät ja laajenevat samanaikaisesti sisään- ja ulospäin. Kasvupaine kohdistuu kantakaupunkeihin ja liikenneväylien varrelle

YLI 2 000 ASUKKAAN TAAJAMAT VUONNA 2015

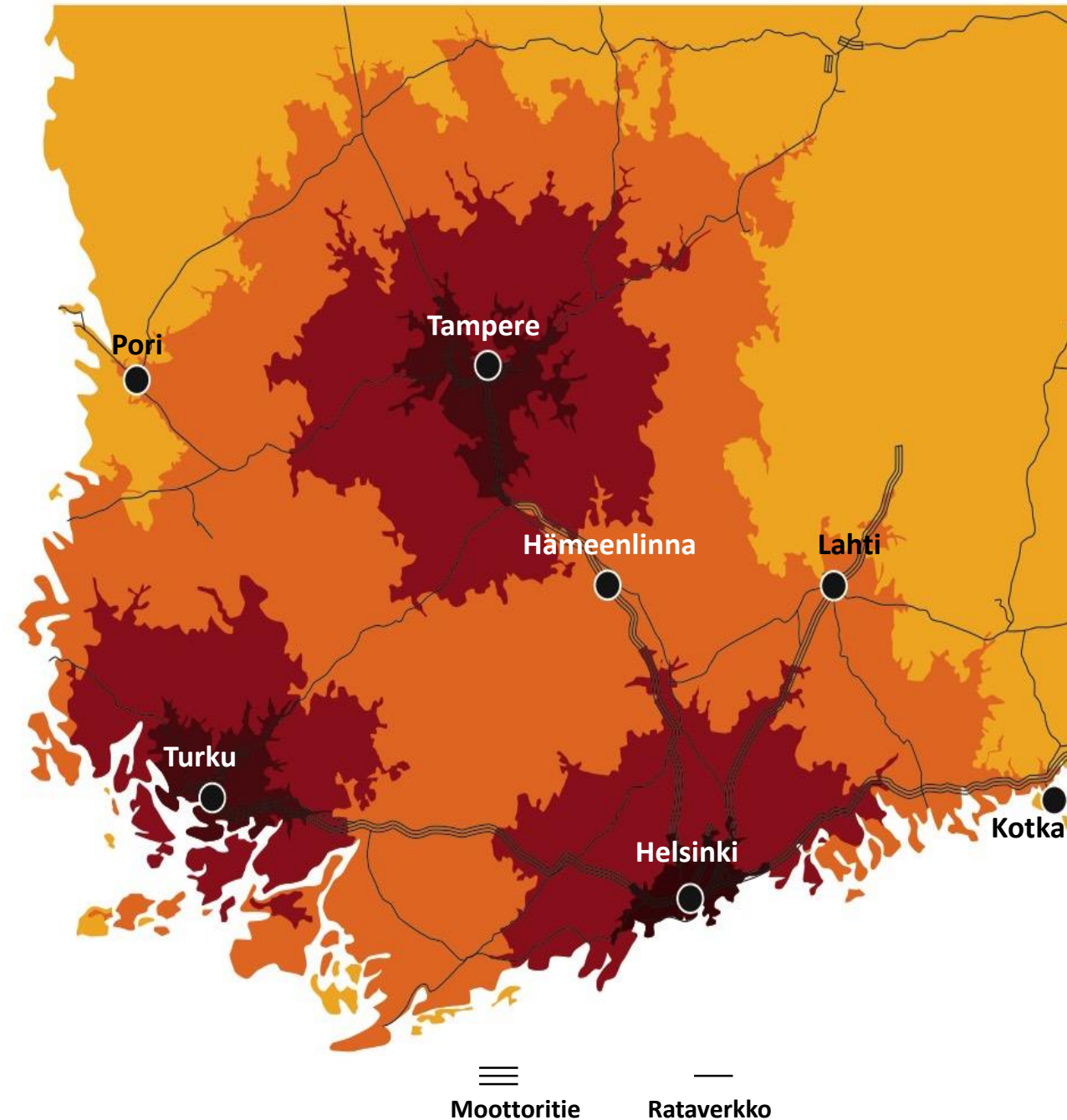

FAKTALAATIKKO

- 1 Koko maassa oli 197 yli 2000 asukkaan taajamaa (26 % kaikista taajamista) vuonna 2015
- 2 Yli 2000 asukkaan taajamien maapinta-ala oli vain 1,7 % koko maan maapinta-alasta vuonna 2015
- 3 Yli 2000 asukkaan taajamissa asui 77,5 % koko maan asukkaista vuonna 2015
- 4 Yli 2000 asukkaan taajamissa sijaitsti 79,5 % koko maan työpaikoista vuonna 2015

Sijainnilla on merkitystä!

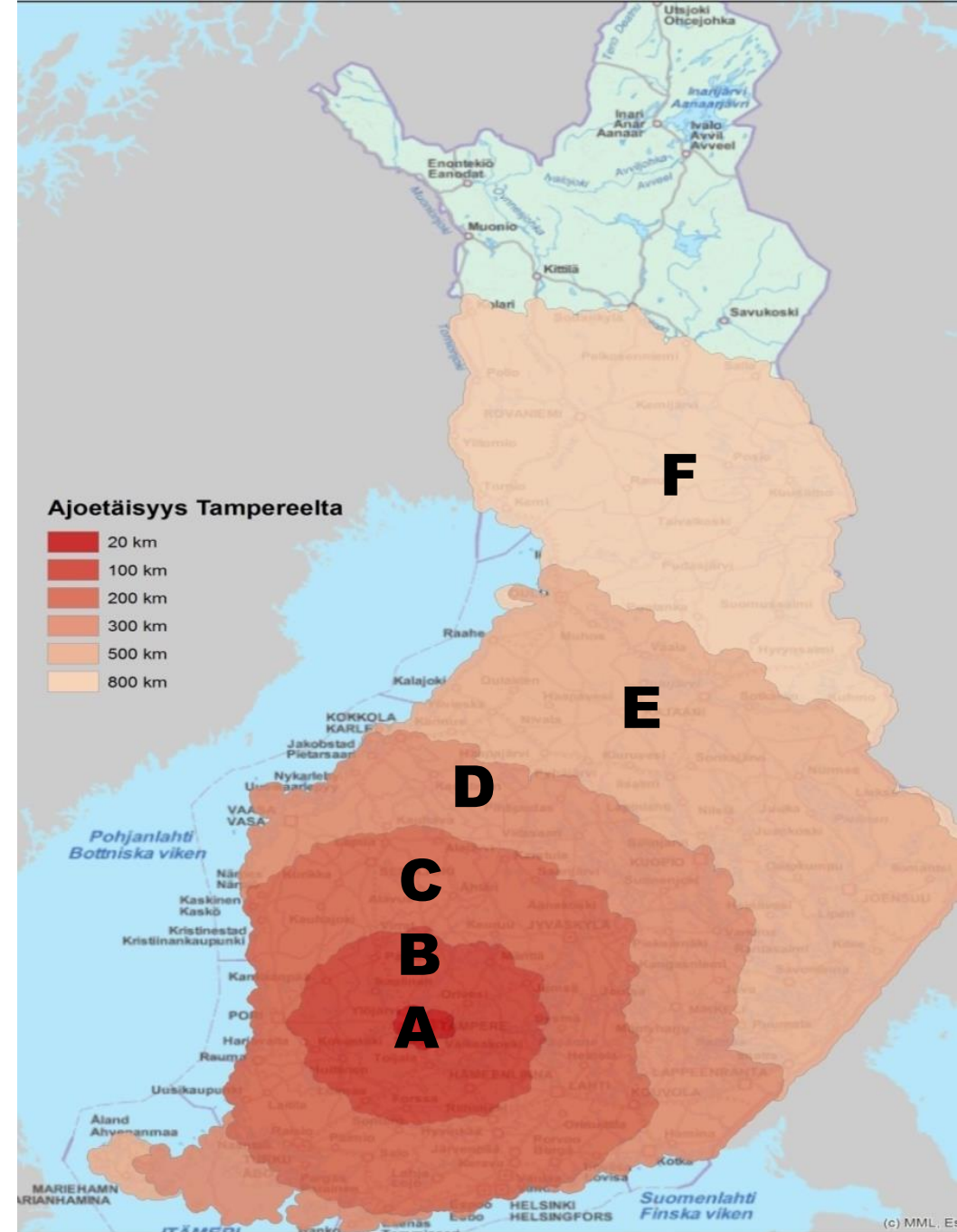
- Helsingin, Tampereen ja Turun 90 minuutin ajoaikaetäisyydellä asuu yhteensä 3,2 miljoonaa asukasta eli 58,2 % suomalaisista
- Pääradan kolmiraiteisuus ja “tunnin juna” Turusta Helsinkiin nopeuttavat entisestään laajan työssäkäyntialueen muodostumista
- Etelä- ja Lounais-Suomen suuralue:
 - 30 min: 1,9 miljoonaa hlöä
 - 60 min: 2,6 miljoonaa hlöä
 - 90 min: 3,2 miljoonaa hlöä

TAMPEREEN VAIKUTUSALUE MATKAETÄISYYTENÄ (KM)

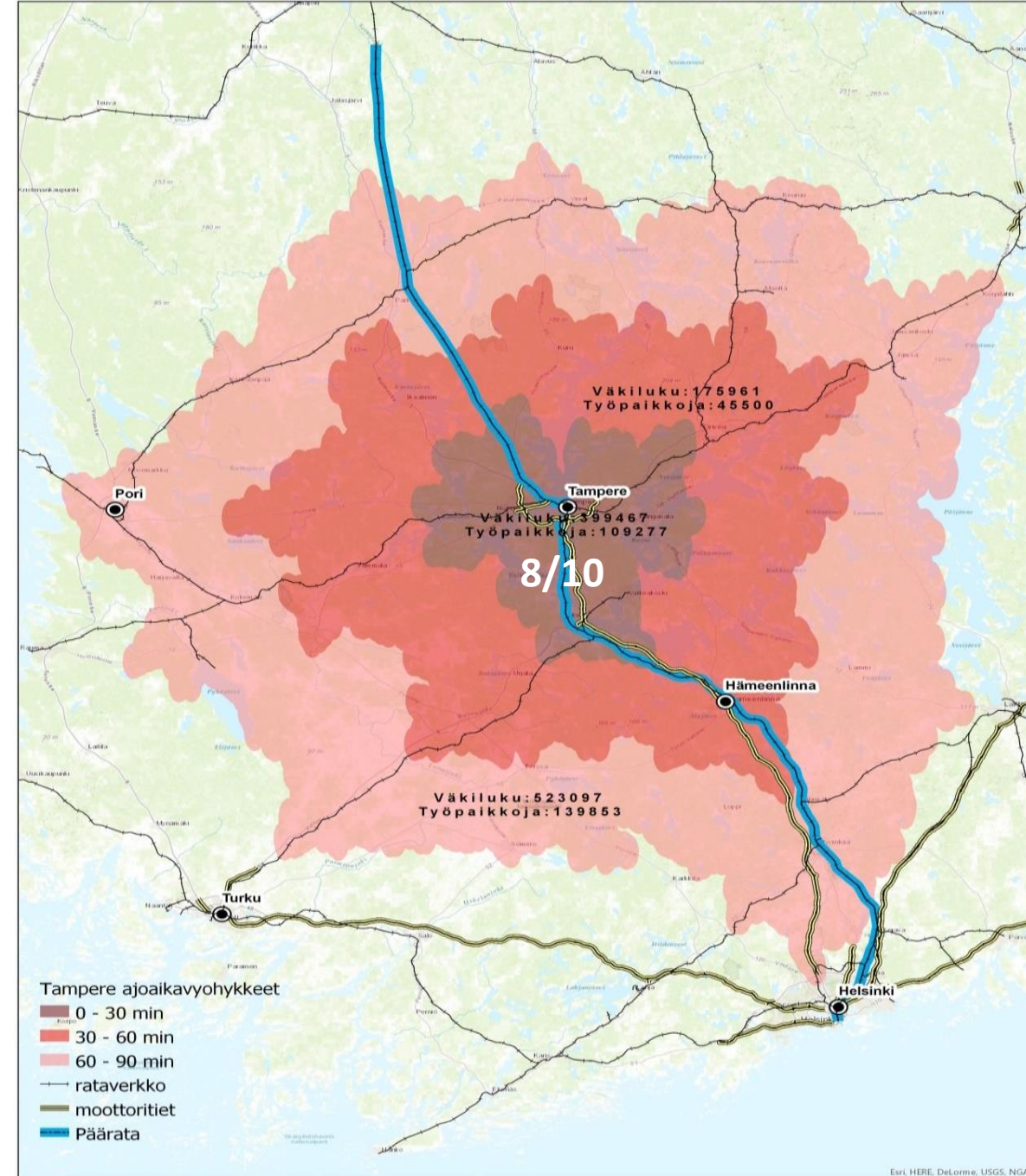
ONKO TAMPERE SUOMEN SYDÄN SAAVUTETTAVUUDEN JA ALUEELLISEN LIKKUVUUDEN NÄKÖKULMASTA?

- 20 kilometrin (A) etäisyydellä Tampereesta asuu yhteensä 341.000 asukasta ja sijaitsee 97.000 työpaikkaa
- 100 kilometrin (B) etäisyydellä Tampereesta asuu 736.000 asukasta ja sijaitsee yhteensä 197.000 työpaikkaa
- 200 kilometrin (C) etäisyydellä asuu noin 3,7 miljoonaa asukasta eli 67,8 % koko maan asukkaista. Lisäksi alle 200 kilometrin etäisyydellä sijaitsee 71 % koko maan työpaikoista
- 500 kilometrin (E) etäisyydellä Tampereesta asuu 94,2 % koko maan asukkaista ja sijaitsee 96 % työpaikoista!

TAMPEREEN VAIKUTUSALUE 30, 60 JA 90 MINUUTIN AJOAIKAETÄISYYDELLÄ

- Kartta kuvaa Tampereen vaikutusaluetta 30, 60 ja 90 minuutin ajoaikaetäisyydellä Tampereen keskustasta: kartassa on huomioitu julkinen ja yksityinen liikenne, taajamarajoitteet ja ruuhka-ajat
- Tampereen 30 minuutin etäisyysvyöhykkeellä asuu noin 400 000 asukasta ja sijaitsee 110 000 työpaikkaa
- Tampereen 60 minuutin etäisyysvyöhykkeellä asuu noin 575 000 asukasta (joka 10. suomalainen) ja sijaitsee yhteensä noin 158 000 työpaikkaa. HUOM! Pirkanmaa 503 000 asukasta!
- Tampereen 90 minuutin etäisyysvyöhykkeellä asuu 1,1 miljoonaa asukasta (joka 5. suomalainen) ja sijaitsee yhteensä noin 298 000 työpaikkaa

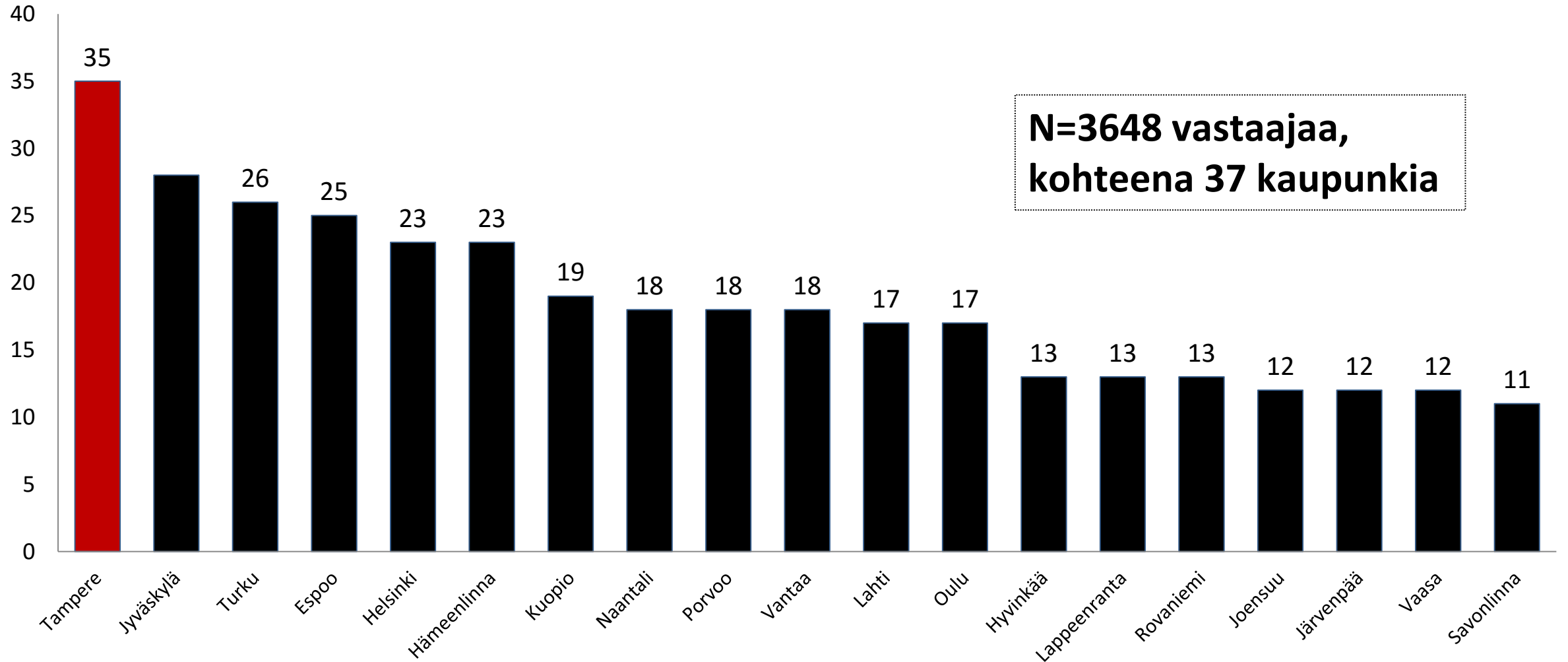

3. Pehmeät vetovoimatekijät

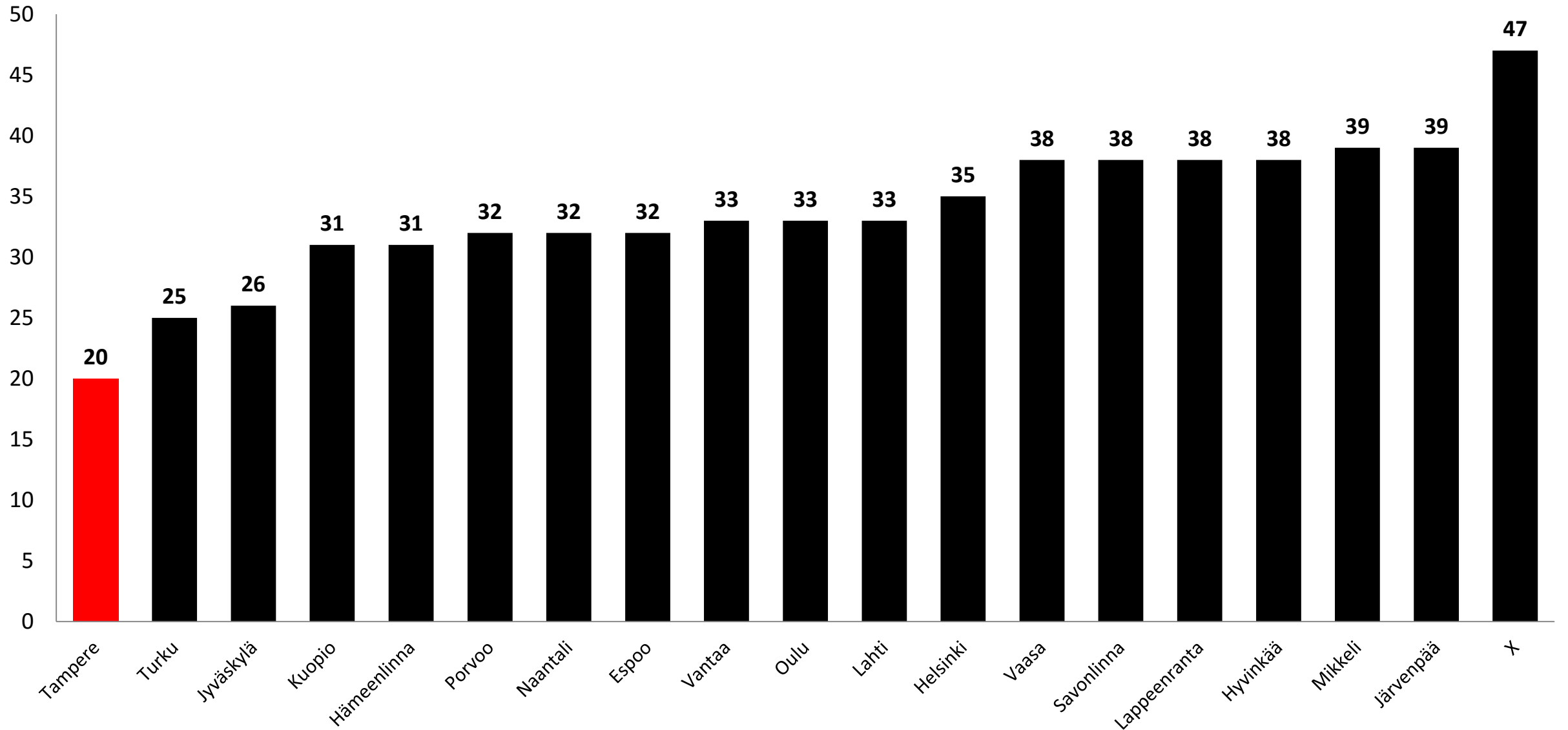
- **Pehmeät tekijät ovat enemmän pito- kuin vetovoimatekijöitä:** pehmeiden vetovoimatekijöiden korostuu alueelle saapumisen jälkeen viihtyvyytenä ja mukavuutena .
- **Pehmeät vetovoimatekijät liittyvät:**
 - Alueen herättämään **fiilikseen ja ilmapiiriin**, tunnelmaan, paikan henkeen ja laatuun, turvallisuuteen, siisteyteen, kerroksellisuuteen jne.
 - Alueen **tarinaan ja identiteettiin**, historiaan, kaupunkikulttuuriin, perinteisiin, alueen maamerkkeihin, persooniin ja merkkihenkilöihin ja muihin paikkaan liittyihin erottautumistekijöihin
 - **Matkailu- ja luontokohteisiin**, kuten meri, järvet, joki, kaupunkipuistot, saaristo, luonto- ja kansallispuistot jne.
 - **Tapahtumiin ja elämyksiin**, erityisesti tapahtuma-ankkurit ja vierailijoita houkuttelevat vetovoimakohdet tai maamerkit
 - **Vetovoimapalveluihin**, kuten kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut sekä muu urbaani pöhinä (ravinto-lat, kahvilat, galleriat, museot, arkkitehtuuri jne.

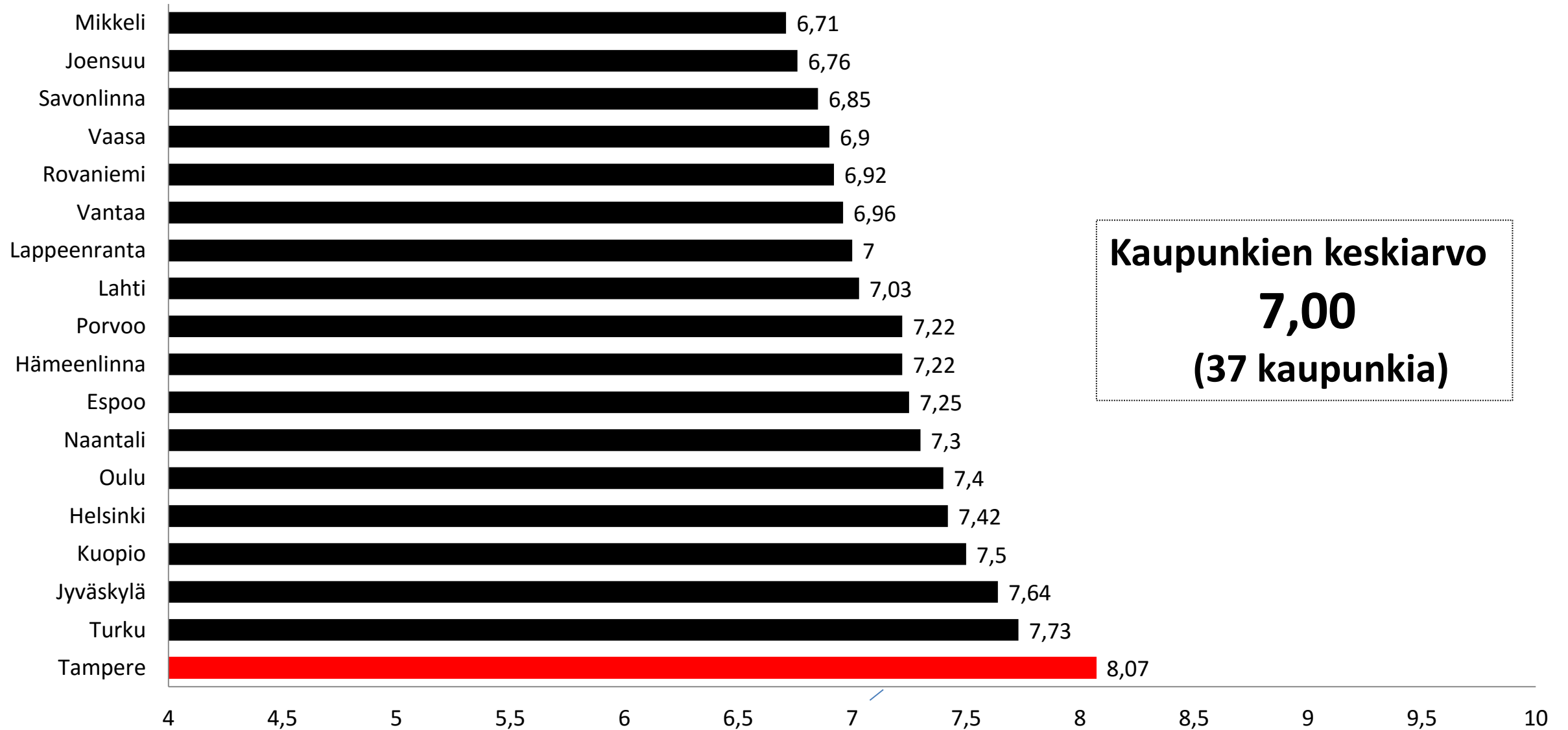
Kaupungit, joihin voisi ajatella muuttavansa (%)

Kaupungit, joihin ei muuttaisi missään nimessä (%)!

Kokonaismielikuvat kaupungeista asuinpaikkoina (4-10)

4. Mainetekijät

- Ei väliä onko hyvä tai huono, kunhan vaan herättää jotain tunteita
- Paikan henki
- Mieli- tai mainekuvat

5. Identiteettitekijät

- Henkilökohtaiset siteet, syyt ja kytkökset joko seutuun tai ihmisiin
- Kotiseutu tai lähellä kotiseutua, syntymäpaikka, henkinen kotipaikka, opiskelupaikka
- Perhe, ystävät, sukulaiset, tuttavat lähellä, puolison asuinpaikka
- Muut alueeseen sitovat verkostot
- Vahva yhteenkuuluvuuden ja samaistumisen tunne

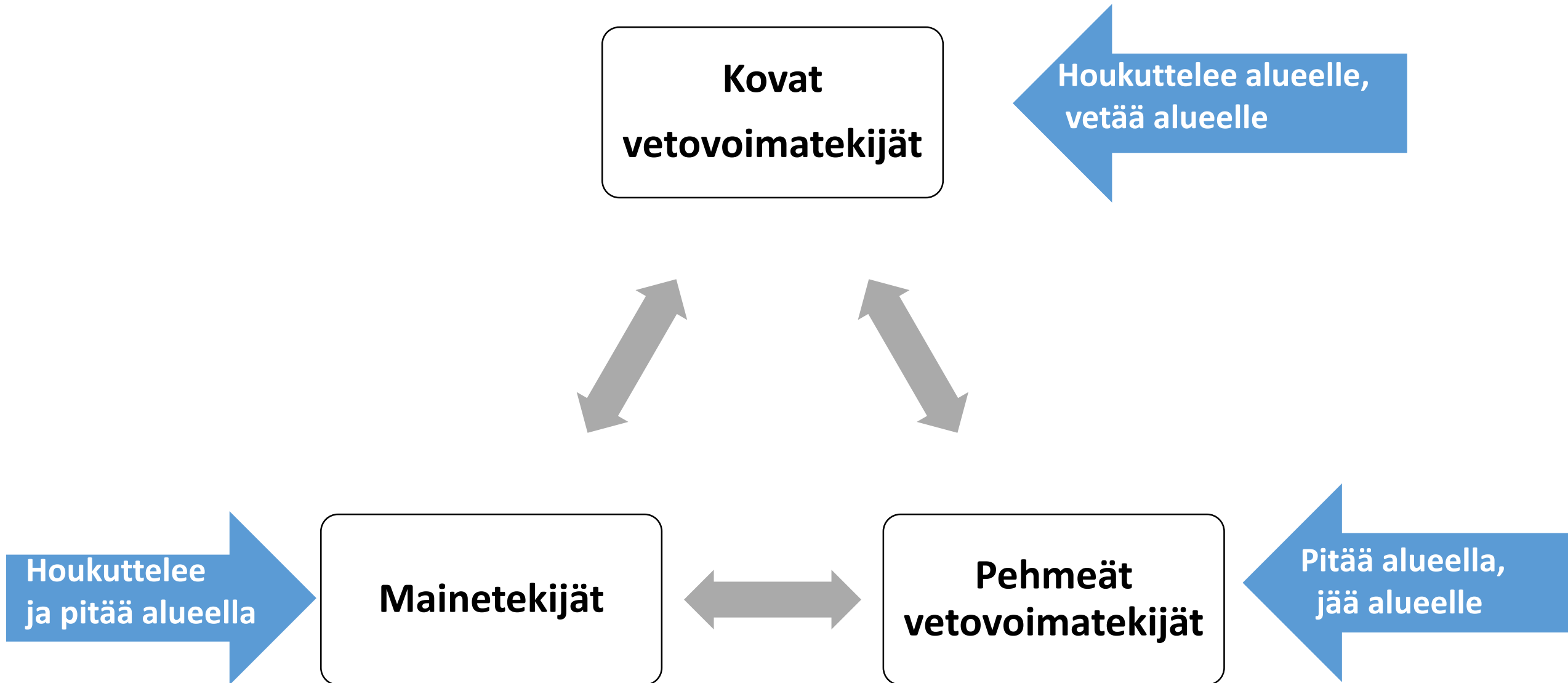

6. Villit kortit?

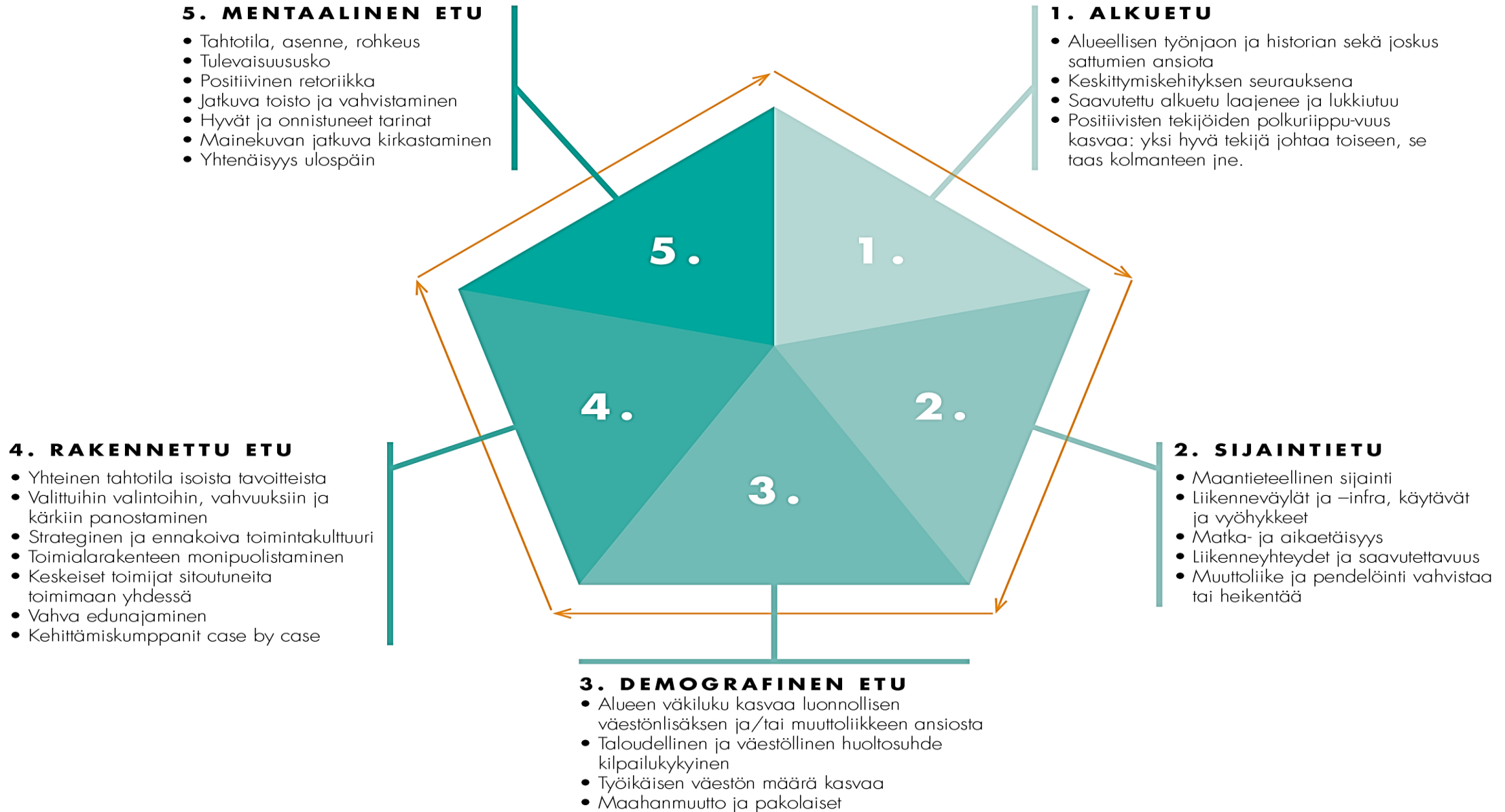
- Paikalliset vahvuudet tai erityispiirteet
- Yhteisöllisyys, me –henki
- Pienestä suurta
- Uudelleenkeksiminen, toisintekeminen, vastavirtaan kulkeminen jne.

Koulutus ja osaaminen alueellisena vetovoimatekijänä

ALUEEN VIISI KASVUETUA TUOTTAVAA TEKIJÄÄ

Lisätietoja

Timo Aro

@timoaro

timokaro@gmail.com

